

W Grodzieńskim Państwowym Muzeum Historii Religii jest wystawiona ekspozycja pod tytułem „Tajemnica obrazu chrześcijańskiego”, przedstawiająca bogatą galerię wizerunków świętych orędowników. Ikonografia. Kanon

Wystawę otwiera temat Trójjedynego Boga. Kontynuują ją motywy Świętej Rodziny, Maryi i Jezusa Chrystusa, ziemskiego i zmartwychwstałego. Syn Boży jest ukazywany w różnych postaciach: jako Frasobliwy, Dobry Pasterz, wśród apostołów, przed sądem, podczas ukrzyżowania, z płonącym Sercem, w chwili Przeistoczenia i in.

Prawosławne i katolickie obrazy są bardzo do siebie podobne. Czasami można dostrzec nawet to samo rozmieszczenie postaci w przestrzeni. Jednak dadzą się zauważyć też pewne różnice. „W prawosławnej tradycji malarskiej istnieje kanon, którego się trzymają ikonografowie – tłumaczy Igor Gonczaruk, starszy pracownik naukowy muzeum. – † Dzieła tworzy się, przestrzegając surowych zasad. Tak więc na prawosławnych ikonach nie pokazuje się «ziemskiego» nieba, brakuje zewnętrznego źródła światła – promieniuje z postaci, ubrania i architektury. Wyróżnikiem prawosławnej ikonografii jest też perspektywa odwrócona. Łączy się w niej w jedno kilka sytuacji, które odbywają się w różnych miejscach i w różnym czasie.

Odzwierciedla się nie tyle sam przedmiot, ile jego ideę. W tradycji katolickiej jest rozpowszechniona perspektywa linearna”.

Starszy pracownik naukowy opowiada, że w XII wieku Kościół katolicki zrezygnował z kanonów, ogólnie przyjętych w sztuce chrześcijańskiej.

Od tego czasu zauważamy większą swobodę w wyborze fabuły, otoczenia. Artyści czasami malują wizerunki świętych, wzorując się na osobach, które kiedyś spotkali.

Na ekspozycji jest przedstawionych ponad 80 dzieł XVII – pocz. XX wieków ze zbiorów muzeum.

W dziełach można dostrzec indywidualny styl oraz cechy.

Centralne miejsce ekspozycji zajmuje obraz św. Michała Archaniola. W prawosławnej tradycji ikonograficznej zwykle jest przedstawiany z oszczepem i puklerzem (symbolem przewidzenia, przekazanym Archaniolowi przez Boga), w katolickiej natomiast – jako wojownik w zbroi lub na koniu. Te symboliczne atrybuty na obrazach świadczą o roli Archaniola, powołanego do stanięcia na czele wojska walczącego ze złem. Według chrześcijańskiego apokryfu św. Michał Archaniol zwołuje też dusze na Sąd Ostateczny. Właśnie o jego szczególne wstawiennictwo często proszą umierający w chwili śmierci.

Warto podkreślić, że kult św. Michała Archaniola jest szeroko rozpowszechniony na naszych ziemiach. Archaniol jest patronem Kościoła na Białorusi. Prawie w każdej świątyni znajduje się ołtarz lub obraz z jego wizerunkiem. W wielu kościołach diecezji po każdej Mszy św. jest odmawiana modlitwa: „Święty Michale Archaniele, broń nas w walce, a przeciw niegodziwości i zasadzkom złego ducha bądź naszą obroną...”. W ten sposób wierni zwracają się do przywódcy świętego wojska aniołów, który stoi na straży prawa Bożego.

Kończą wystawę obrazy apostołów, świętych, w tym też męczenników.

Bez zbędnych szczegółów

„Główny cel wystawy – nauczyć odwiedzających muzeum czytać obrazy, dokładnie tak, jak się uczy dzieci w szkole czytać sylabami – podkreśla Igor Gonczaruk. – Obraz religijny powinien być rozpatrywany nie jako dzieło estetyczne, lecz jako szczególna forma Bożego Objawienia. W malarstwie sakralnym jest wykorzystywany specjalny język obrazowy, który się rozumie dzięki znajomości całego systemu znaków i symboli, atrybutów”.

Na przykład Ojców Kościoła często przedstawia się ze zwojem lub księgą w ręku (na znak tego, że nieśli Słowo Boże), świętych męczenników – z narzędziami ich tortur. Tak św. Katarzyna Aleksandryjska zwykle jest malowana z mieczem i kołem, na niektórych obrazach na głowie ma koronę. Jak wiadomo z życiorysu świętej, broniła wiary chrześcijańskiej, z powodu czego została skazana na śmierć męczeńską. Cesarz zażądał połamać ciało dziewczyny kołami, jednak według podania uratował ją anioł. Po czym Katarzyna została ścięta mieczem. Św. Jan Nepomucen jest przedstawiany z wieńcem z gwiazd nad głową. Z powodu tego, że kapłan nie zgodził się zdradzić królowi tajemnicę spowiedzi jego małżonki, został zrzucony w worze do rzeki. Zgodnie z opowieścią świadków w tym miejscu pod wodą pojawiło się światło w kształcie pięciu gwiazd. Starszy pracownik naukowy zaznacza, że kult świętych może być uczczony i odzwierciedlony na różne sposoby, jednak większość postaci posiada własny zbiór symboli.

Na ekspozycji są też obecne dzieła sztuki białoruskiej. Wśród nich – obraz św. Barbary, stworzony przez ludowego artystę homelsko- mohylewskiej szkoły malarskiej początku XX wieku. Świadczą o tym proporcje figury (niezawężone ramiona), dekoracje składające się z bujnych kwiatów. Igor Gonczaruk podkreśla, że artystów ludowych często „zdradzają” palce: niedokładnie wymalowane szczegóły.

Grodzieńskie Muzeum Państwowe jest czynne codziennie od godz. 10.00 do 18.00 (kasa do go

Modlitwa oczyma

Z powodu tego, że obrazy i rzeźby były tworzone anonimowo i nieraz nie znamy też miejsca ich powstania, odbiorca mimowolnie abstrahuje się od kontekstu, zostając sam na sam z dziełem, a dokładniej – z jego bohaterem, duszą. Zdaje się, że wydłużone figury tkwią w powietrzu. Ciało wygląda, jakby nic nie ważyło. Sens tkwi w tym, by odzwierciedlić zmieniony, święty stan człowieka i pogrążyć w tę atmosferę widza. Dlatego też ci, którzy patrzą na dzieła sztuki chrześcijańskiej, jak gdyby się modlą oczyma. Oczyszcza to od wewnątrz i nastawia na duchowy nastrój.

Litania do Świętego Józefa

Kyrie eleison,

Chryste eleison,

Kyrie eleison.

Chryste, usłysz nas. Chryste, wysłuchaj nas.

Ojcze z nieba, Boże,

– *zmiłuj się nad nami.*

Synu Odkupicielu świata, Boże,

– *zmiłuj się nad nami.*

Duchu Święty, Boże,

– *zmiłuj się nad nami.*

Święta Trójco, jedyny Boże,

– *zmiłuj się nad nami.*

Święta Maryjo,

- *módl się za nami*

Święty Józefie,

Przesławny Potomku Dawida,

Światło Patriarchów,

Oblubieńcze Bogarodzicy,

Przeczysty Stróżu Dziewicy,

Żywicielu Syna Bożego,

Troskliwy Obrońco Chrystusa,

Głowo Najświętszej Rodziny,

Józefie najsprawiedliwszy,

Józefie najczystszy,

Józefie najroztropniejszy,

Józefie najmężniejszy,

Józefie najposłusznější,

Józefie najwierniejszy,

Zwierciadło cierpliwości,

Miłośniku ubóstwa,

Wzorze pracujących,

Ozdobo życia rodzinnego,

Opiekunie dziewic,

Podporo rodzin,

Pociecho nieszczęśliwych,
Nadziejo chorych,
Patronie umierających,
Postrachu duchów piekielnych,
Opie!

Baranku Boży,
który gładzisz grzechy świata,
przepuść nam, Panie
Baranku Boży,
który gładzisz grzechy świata,
- wysłuchaj nas, Panie.
Baranku Boży,
który gładzisz grzechy świata,
☐ ☐ – zmiłuj się nad nami.

P.: Ustanowił Go panem domu swego.

W.: I zarządcą wszystkich posiadłości swoich.

Módlmy się: Boże, Ty w niewysłowionej Opatrzności wybrałeś Świętego Józefa na Oblubieńca Najśw

W.: Amen.

Obraz chrześcijański jako forma Bożego Objawienia

Wpisany przez Ангеліна Пакачайла
18.03.2018 00:00
